

ZPRAVODAJ

MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ

DUBEN - ČERVEN 2016

Výstava Z koupelen a ložnic otevřena!
Více o doprovodném programu
k celému projektu se dočtete uvnitř čísla.

ANI SI NEŠKRTNEM!

Během dubna se v Domečku Městské knihovny v Lipníku nad Bečvou uskuteční unikátní výstava, která představí sbírku zápalek soukromého sběratele Michala Urbáška z Olomouce a připomene dnes již neexistující továrnu na výrobu zápalek SOLO Lipník nad Bečvou a její výrobky.

Lubor Maloň

Výstava bude trvat od 9. do 24. dubna a dostala název Ani si neškrtnem aneb Zápalky kam se podíváš. Jejím pořadatelem jsou Městská knihovna Lipník nad Bečvou, Michal Urbášek a Muzeum Komenského v Přerově.

„Jak naznačuje název výstavy, blíží se takřka nevyhnutelně doba, kdy přestanou existovat zápalky, které jsou již delší dobu vytlačovány zapalovači a jinými sofistikovanými prostředky k rozdělávání ohně. Výroba zápalek rapidně klesá a jednoho dne možná úplně zanikne,“ prozradil svůj názor sběratel Michal Urbášek. Právě on před několika lety nabídl Muzeu Komenskému v Přerově svou sbírku zápalek, jejíž velkou část tvoří produkty lipenského podniku SOLO, a přišel s myšlenkou jejího zpřístupnění veřejnosti. Postupně tak vznikl plán na prezentaci a rozšíření jeho sbírky, která by měla přerovskému muzeu připadnout v roce 2019. V loňském a letošním roce byla prostřednictvím Lipenských listů a Přerovského deníku oslovena veřejnost s prosbou o darování výrobků i fotografií a materiálů SOLO Lipník. Díky tomu se podařilo získat celou řadu zajímavých předmětů, které budou na dubnové výstavě vystaveny. Následovat bude postupné zpracování nově získaných předmětů a rozšiřování znalostí o historii

výroby zápalek v Lipníku. Roku 2018 se pak v tomto městě, tentokrát v zámecké galerii Konírna, uskuteční velká výstava k 110. výročí založení lipenské sirkárny.

Zápalkové etikety byly oblíbenou reklamní plochou. Solo Lipník 70. - 80. léta.

Počátky lipenské továrny na výrobu zápalek spadají do roku 1908, kdy došlo k založení společnosti Kupecká akciová sirkárna v Lipníku nad Bečvou. Nová továrna byla postavena v roce 1909. Stavbu realizoval podle návrhu Františka Pešky z Vyškova přerovský stavitel Josef Pilz. Od 1. ledna 1913 byla lipenská sirkárna začleněna do podniku HELIOS, akciová společnost pro zápalkové zboží. Roku 1921 byla lipenská továrna přejmenována, společně s celou Společností HELIOS, na SOLO. Ve 30. letech 20. století byla lipenská sirkárna jedinou továrnou na výrobu zápalek na Moravě, třetí největší v Československu, ale zasáhla ji hospodářská krize, kvůli které došlo k omezení výroby. Po skončení války v roce 1945, když došlo k vytvoření národního podniku SOLO Sušice, se stala lipenská sirkárna jeho závodem. V letech

1949–1958 fungoval samostatný národní podnik SOLO Lipník, který se ale po další reorganizaci sirkařského průmyslu opět stal v roce 1958 závodem n. p. SOLO Sušice. V roce 1989 se SOLO Lipník začlenilo do akciového podniku Moragro Slušovice. Později se majitelem podniku stala firma Czech Match a nakonec společnost Euromatch. Podnik ukončil svou činnost v říjnu 2002. Důvodem byl havarijní stav zařízení a budov a obecně i snížení poptávky po zápalkách. Roku 2007 následovala demolice hlavní výrobní

haly.

První přírůstky do své sbírky získal Michal Urbášek v roce 1964. Od té doby se značně rozrostla a čítá stovky kusů krabiček z celého světa. Nalezneme mezi nimi kromě obvyklých krabiček i samočinně otevírací šuplíkové krabičky a trhací sirky. Rozličné jsou také jejich nálepky, často barevné, s poutavými obrázky nebo různými propagačními texty. Důležité místo mezi nimi zaujímají krabičky právě z Lipníka, které byly vyváženy do celého světa.

ZACHRÁNĚNÍ NETOPÝŘI PODALI CENNÉ SVĚDECTVÍ

Dne 26. ledna byli pracovníci Záchrané stanice ORNIS povoláni k naléhavému případu – při kácení proschlé staré vrby u Bečvy pod nemocnicí byli v její dutině nalezeni netopýři rezaví.

Jednalo se o poměrně početnou smíšenou zimující kolonii; celkem jsme našli 18 jedinců. Při následné kontrole na ornitologické stanici bylo konstatováno, že jsou netopýři v dobrém stavu. Po jejich nakrmení a napojení bylo rozhodnuto je co nejrychleji vypustit do přírody. Tomuto rozhodnutí nahrávaly vysoké teploty, které v těchto dnech panovaly. Ve dnech 27. a 28. ledna bylo postupně vypuštěno 17 jedinců – jeden výrazně zesláblý byl ponechán na záchrané stanici. Všichni jedinci byli, jak je u nás pravidlem, okroužkováni – jediné tímto způsobem lze zjistit, jestli takovéto vypouštění má smysl. Že to smysl má, o tom jsme se přesvědčili 16. března. Obdrželi jsme zprávu o výskytu více netopýřů (šlo nakonec o 17 jedinců netopýra rezavého) v čerstvě pokáceném habru v parku Michalov. Žádnou velkou radost jsme z toho neměli – jedná se vždy o nepříjemný vstup do životního cyklu netopýřů. Potěšila nás však jedna ze samic – měla na předloktí náš kroužek ZA 57320, který dostala právě

27. ledna při kroužkování netopýřů z vrby. Jinými slovy – tímto se nám podařilo prokázat, že i netopýři vypuštění uprostřed zimy, ale v odpovídajících podmínkách (blízkost náhradních úkrytů) a v dobrém zdravotním stavu, jsou schopni si nalézt nový úkryt pro zimování. Tato samička měla sice velkou smůlu a dvakrát za zimu přišla o svůj dočasný domov, pro nás je však její trudná zkušenost cennou informací a zmíněným důkazem o možném úspěšném vypouštění těchto přísně chráněných savců. Celá kolonie byla následně (po okroužkování) vypuštěna opět vložem do speciální vyletové budky na ornitologické stanici dne 23. března.

Josef Chytil

Hradní dobrovolníci zahájili projekt na Hithit.cz

Dobrovolnická činnost na hradě Helfštýně má mnohaletou tradici. Než se dostaneme k samotnému projektu, pojďme se podívat, jak to vlastně začalo?

Hradu Helfštýn jsme začali pomáhat pod hlavičkou Hnutí Brontosaurus už v 80. letech minulého století. Od té doby se tu z polorozpadlé ruiny podařilo vybudovat atraktivní místo pro poznávání, zábavu i odpočinek. Za tu dobu se tady toho muselo změnit mnohem víc. Vzniklo zázemí, infrastruktura, řada budov se opravila, přibýly akce, ale to hlavní zůstává stejné: snaha být užitečnými a nezištně pomáhat. Je nám jedno, že už nestavíme střechy a nedozdíváme hradby, přijíždíme každý víkend od března do listopadu a snažíme se být užiteční. Do nedávné doby nám byl oporou Hektor...

Váš cíl?

Naším cílem je pomoc správě hradu s udržováním kulturní památky a s přípravou desítek kulturních akcí. Chybí nám maličkost. Sehnat náhradu za Hektora. Pořádný tahoun, malý-velký traktor, který nás v tom nenechá samotné. (prostě starší malotraktor Kubota, Iseki, Ynmar...)

Můžete nám to nějak detailněji přiblížit?

Jsme zapálení dobrovolníci. Na Helfštýně nám neřeknou jinak než Brontíci. Pomáháme tam už přes 30 let. Abychom se mohli lépe starat o údržbu jednoho z největších hradů na Moravě, potřebovali bychom ke svému nadšení ještě pár koňských sil navíc. Při chystání každé akce si dáme pěkně do těla. Hudebníkům a divadelníkům stavíme pódia, kovářům pomáháme s plastikami, šermířům

chystáme dřevo... Prostě, stále je potřeba s něčím hýbat, ale někdy už naše ruce nestačí. Loni nás navíc po 26 letech věrné služby navždy opustil náš milovaný Hektor. Pomůžete nám sehnat důstojného náhradníka?

Pořád mluvíte o Hektorovi, ale kdo to vlastně byl?

Vysloužilý traktor Hektor (malotraktor, MT 8 - 070 pozn.red.) se něco natahal už jako pomocník v zámeckém parku ve Veselíčku, odkud nám byl darován. U nás sloužil znamenitě a stal se členem dobrovolnické rodiny. Z jeho největších výkonů musíme vyzdvihnout transport celého srubového stánku před restaurací v roce 2011. K jeho rutinním pracím každoročně patřil převoz stovek exponátů, soklů a instalačních pomůcek, návoz občerstvení, dřeva nebo vývoz odpadů. Opravdu nám chybí.

Na závěr tedy seznámte čtenáře s tím, kdo přesně jste a proč to všechno vlastně děláte...

Všechny nás zastřešuje spolek s hlavičkou Helfštýn, z. s. Začínali jsme s Hnutím Brontosaurus, ale postupným přibýváním nadšenců se z nás stala přepestrá směsice lidí, kteří o svém zájmu o památky jen nemluví, ale i něco dělají. Jsou nás už stovky. Vysokoškolák, manažer, dělník... na tom nesejde. Práce se

najde dost pro všechny. A proč to děláme? Prostě máme rádi Helfštýn, a než si stěžovat, že na něco není...

To je velmi ušlechtilý úmysl. Věřím, že se vám vaše přání splní. V tom vám mohou pomoci i naši čtenáři. Kde se o projektu dozví více podrobností?

Podrobný popis projektu s možností

podpory jeho financování včetně atraktivních bonusů spojených s poskytnutou peněžní částkou naleznete na webové adrese: **<https://www.hithit.com/cs/project/2266/tahoun-pro-helfstyn>**

Přeji vám mnoho štědrých peněžních příspěvků na Hektora a příjemnou sezónu 2016. (red.)

FESTIVAL VOJENSKÉ HISTORIE PO SEDMÉ

Věříme, že sedmička přinese našim spolupořadatelům štěstí nejen v přípravách, ale osloví i veřejnost při hlasování, ve kterém usilují o cenu veřejnosti za Výjimečný počin v oblasti ochrany a popularizace kulturních hodnot v Olomouckém kraji.

Jan Lauro

Festival vojenské historie, pořádala skupina historického šermu Adorea z Olomouce. Na nádvoří Helfštýna pravidelně představuje to nejlepší ze scénického šermu a living-history. Zároveň proměňuje atmosféru Helfštýna ve vojenské ležení desítek skupin zaměřených na různá období válečných dějin. Festival představuje průřez

Více k akci i hlasování na webu:
www.adorea.olomouc.com
www.festivalhelfstyn.cz

vojenskými dějinami formou komponovaných vystoupení mnoha skupin historického šermu a spolků vojenské historie. Svým rozsahem i kvalitním výběrem interpretů, o který dbá sdružení historického šermu Adorea, známé svým profesionálním přístupem k historickému šermu i četnými oceněními v oblasti choreografie, bezesporu přesahuje hranice kraje a řadí se k nejvýznamnějším počínům living - history v České republice.

Navštivte hrad Helfštýn během 7. ročníku Festivalu vojenské historie 21. a 22. května a sami uvidíte!

KAM ZMIZELA FILOMÉNA ANEB VYČŮRAT, POMODLIT A SPÁT!

**Vytváření samoobslužných poučné-
zábavných programů pro rodiny
s dětmi k hlavním výstavám se díky
své oblíbenosti začíná v našem
muzeu pomalu stávat tradicí. Živě
prezentovat poznatky z minulosti
před více než sto lety, kdy byl
v Přerově zaváděn vodovod, pro nás
i tentokrát znamenalo myslet na
podporu dobrých vztahů mezi
nejrůznějšími generacemi návštěvní-
ků.**

Kateřina Tomešková

Při nabízení zážitkového způsobu vzdělávání ve výstavě Z koupelen a ložnic, k níž patří i převyprávění napínavého detektivního příběhu o zmizení služky Filomény, se tentokrát otevírá všem prarodičům a rodičům s dětmi možnost osobně se zúčastnit pátrání po nevyřešené záhadě z minulosti.

*V době, kdy se dětem před spaním běžně říkávalo „Vyčůrat, pomodlit a spát“, byla průměrná denní spotřeba vody asi desetkrát menší než v současnosti, tj. kolem deseti litrů na jednoho obyvatele. I tak si dnes plným právem zasluhuje zvláštní vzpomínku každá služebná žena a dívka, která kromě celé řady jiných povinností musela několi-krát denně přinášet od veřejné pumpy veškerou vodu potřebnou pro běžný život tehdejší domácnosti. Voda pro celou měšťanskou rodinu, které bylo zapotřebí nejen na vaření, mytí nádobí, praní, drhnutí podlah, ale také k umývání se tehdy nosila ručně, ve vědrech a v putnách ze dřeva. Bylo však také třeba přinést vodu na pití. K této činnosti se obvykle používala smaltova-
ná konev se sklápěcím víkem...*

Každé ze sedmi interaktivních stanovišť připravených k rodinnému bádání, které má žertovnou podobu malé latríny a textového panelu s ilustrací, obsahuje nejen komentáře k jednotlivým tématům z dějin každodenní hygieny a výklad encyklopedických hesel, ale také praktické úkoly.

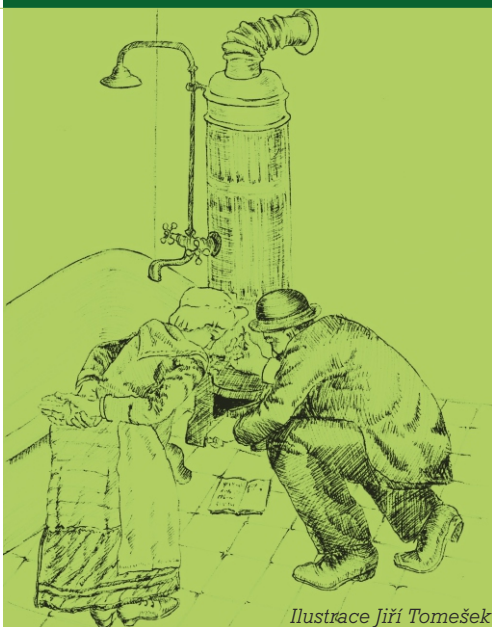
Filoména zmizela! Jakoby se po ní zem slehla. U vrat jednoho z nově postavených činžovních domů zbyla po ní jen zapomenutá putýnka naplněná takřka až po okraj vodou. Služka ji sem pravděpodobně přinesla od městské pumpy stojící na Horním náměstí.

Naštěstí se tento zdroj vody nenacházel od domu Poupětových příliš daleko. Vždyť milostpaní, která chtěla mít Filoménu stále na očích, zpravidla stačilo jen docela malé vyklonění z okna bytu umístěného ve vyšším patře domu a měla na dohled horní část dřevěného altánu, jehož střecha zakrývala plácek s pumpou. A TADY ZAČÍNÁ NÁŠ PŘÍBĚH...

Kdo jiný může dětem lépe poradit, jak úkoly správně splnit, než jejich vlastní babičky a dědečkové, kteří mají cenné zkušenosti a dobře vědí, co je například již výše uvedená pumpa, putna, konev nebo latrína a kteří se navíc ve svém životě dozajista setkali s takovými „záhadnými“ předměty jako vlásenka, flakón, zouvák či toaletka.

Pokračování na následující straně.

Ilustrace Jiří Tomešek

Rodiny s dětmi, které se rozhodnou společně vyrazit od 23. března do 9. října na přerovský zámek a přijmout účast na zážitkovém programu, budou mít také zcela výjimečnou příležitost stát se pomocníky policejního komisaře Čipery a asistovat mu při zajišťování stop v rámci vyšetřování...

Jak semena putují krajinou

„Cestování a pohyb si jaksi automaticky spojujeme s člověkem nebo s živočichy. Prostřednictvím semen však dokážou putovat i rostliny“, říká autorka letošní sezónní výstavy ORNIS, paní Ludmila Harčariková.

Paní Harčariková je odborná pracovnice genetické banky ohrožených rostlinných druhů Krkonošského národního parku. Na přelomu léta a podzimu sbírá v terénu vzorky rostlin, které pak v laboratoři zpracovává. Semínka jsou uložena v chladu, mohou se tak uchovat až 50 let. Doufejme, že je nebude nutné nikdy použít, protože by to znamenalo ztrátu určitého ohroženého rostlinného druhu Krkonoš. V minulosti se tak už stalo a právě díky semínkům z genobanky se podařilo rostliny „oživit“.

Při zpracovávání se semínka třídí, čistí a suší a kromě jiného se také fotí. Na mikrofotografiích semen odhalíme různé

důmyslné aparáty, které jsou jinak skryté a které příroda vymyslela jako nejrůznější způsoby a strategie přesunu na krátké i delší vzdálenosti. A jak tedy semena putují krajinou?

„Třeba v pouštních, arktických a vysokohorských oblastech využívají semena k pohybu hlavně vzdušné proudy. Tomuto způsobu říkáme anemochorie, pohyb zajišťují závoje vzdušných buněk u semínek malých rozměrů, u těch

větších třeba chmýr známý jako padáček u pampelišek a nebo různé „nosné plochy“ - plochá semena, blanité lemy a křídla“, říká autorka.

Semínka musí být dostatečně odolná, proto mají korkovitě zesílené stěny, voskový povrch nebo výrůstky naplněné vzduchem, které je nadnášejí.

„Zajímavé jsou i další způsoby šíření. V případě autochorie se rostliny šíří jen o malý kousek od matečné rostliny. Semínka se prostě rozkutálejí nebo jsou rozmetána do okolí. Naopak i mnohasetkilometrovou cestu urazí semínka díky vodě. Musí být dostatečně odolná, proto mají korkovitě zesílené stěny, voskový povrch nebo výrůstky naplněné vzduchem, které semínko nadnášejí. No a dalšími přepravci semen mohou být různí živočichové, například mravenci a nebo ptáci.“

Výstavu, kterou paní Harčariková přichystala, se pro vás rozhodl ORNIS pro letošní sezónu zapůjčit a seznámit vás tak se světem malých cestovatelů a s jejich strategiemi. Na fotografiích kromě semínek uvidíte i rostliny, ze kterých pocházejí, a různé biotopy KRNP.

Výstava bude zahájena slavnostní vernisáží 29.dubna v 17 hodin v budově ORNIS a navštívit ji bude možné až do konce října. V průběhu výstavy vás pozveme na komentovanou prohlídku, botanickou vycházku, na přednášky, školáky na speciální program.

Těšit se můžete i na zakončení - kdo bude pilně semínka sbírat třeba na své zahrádce, může si je pak vyměnit na naší burze semen, která proběhne jako derniéra výstavy v její poslední den. Ale na to si ještě počkáme!

Jana Kosturová

HELFTÝNSKOU GALERII ZAPLNÍ MODELÝ AUT

Pod názvem Poválečná auta na dlani slavnostně odstartuje v sobotu 23. dubna od 14 hodin sezónní výstava zaměřená na vývoj aut z let 1945 až 1990.

Jan Lauro

Tato dlouhodobá výstava naváže na projekt YOUNGTIMERS z roku 2013, během kterého byl na Helfštýně vystaven průřez tím nejlepším z automobilové produkce Evropy i Spojených států Amerických z druhé poloviny 20. století. Jak nasvědčuje název výstavy, tentokrát se soustředíme na exponáty z poválečného období (1945 - 1990). Prostor hradní galerie vyplní několik stovek modelů zapůjčených z unikátní soukromé sbírky jediného sběratele. Největší prostor dostanou modely v měřítku 1:43, obsah výstavy doplní ukázky automobilů v měřítkách 1:18, 1:24 a 1:87. K vidění budou také dobové reálie a fotografie kultovních vozů. Hradní prostory ozdobí nablýskaní zástupci evropských značek, amerických vozů, ale i ryze české výroby.

Za všechny exponáty zmiňme alespoň auto, které výstavu propaguje na plakátech a pozvánkách. Zatímco Ameriku „postavil na kola“ Ford T, Velkou Británii Mini, západní Německo VW Brouk, východní Německo Trabant, Itálii Fiat 500 ve Francii tuto práci odvedl Citroën 2CV. První funkční prototypy v počtu 250 kusů byly vyrobeny v roce 1939. Většina z nich však byla zničena, aby se nedostala do rukou Němcům po okupaci Francie. Dochovaly se jen čtyři exempláře.

Původní požadavek zněl, aby vozidlo převezlo čtyři venkovany v dřevácích se slamáky na hlavě a pytel brambor přes zorané pole na trh rychlosti 60 km/h aniž by se rozbilo jen jedno jediné vejce v ošatce. Sériově vyráběný Citroën 2CV

byl veřejně představen na autosalonu v Paříži roku 1948. O vůz byl obrovský zájem a zájemci na něj museli čekat až dva roky. Od roku 1952 se vozy začaly vyvážet, nejprve do Nizozemska. Do roku 1968 bylo prodáno dva a půl milionu kusů. O nadčasové koncepci svědčí skutečnost, že zásadnější změnou prošel model až v sedmdesátých letech 20. století.

Projekt doplní materiály zapůjčené z Oldtimer clubu Helfštýn, který na hradě pravidelně zahajuje i ukončuje své výjezdy automobilových a motocyklových veteránů. Zároveň přímo za hradbami Helfštýna, již sedmnáctkrát uspořádal svou nejvýznamnější akci - květnový závod Helfštýnský okruh, kterému byl mimo jiné v roce 2001 udělen pohár za nejlépe organizovanou veteránskou akci na Moravě. **Letošní Jarní jízda zručnosti je termínově naplánovaná na neděli 24. dubna tj. den začátku výstavy.**

Nevšední umělec František Bílek

Zveme vás na připravovanou výtvarnou výstavu s názvem „Nevšední umělec - František Bílek“ kterou budete moci navštívit od 13. května do 2. října 2016 v prostorách Přerovského zámku.

Kamil Lukeš

František Bílek se narodil 4. 10. 1940 v Olomouci, v letech 1947-1953 navštěvoval národní školu v Olomouci. Školní docházku dokončil po absolvování sedmého postupného ročníku v r. 1955. Výtvarnou ani jinou uměleckou školu nikdy nestudoval, avšak jeho umělecký talent byl nesporný, o čem svědčí řada velmi zdařilých kopií starých mistrů.

Tento umělec byl nepřehlédnutelnou postavou olomoucké uměleckého života a to nejen svým nevšedním zjevem. Byl to muž drobného vzrůstu, v dlouhém kabátě, tváře zarostlé bílým vousem, s šálou a jakýmsi kulichem na hlavě, vyvolávajícím svým zašpičatěním dojem skřítkovské čapky. Stejně jako měl osobitý styl v odívání, i jeho umělecký výraz byl neméně originální.

Miloval nejen výtvarné umění, ale i hudbu. Často byl viděn, jak v ulicích Olomouce rozmlouvá s lidmi a hraje na různé klávesové nástroje. Svá vystoupení a hovory s kolemjdoucími si nahrával na magnetofon. Další z oblastí Bílkova zájmu byla umělecká fotografie, dochovalo se množství aktů a fotografií se samotným umělcem.

Na počátku výtvarné kariéry kopíroval obrazy italských barokních mistrů, jako byl například Caravaggio. Kopie starých děl maloval nejen podle knih s reprodukcemi starých mistrů, ale i podle původních děl olomouckých jako jsou například malby v kostele Panny Marie Sněžné. Ačkoliv to byl malíř samouk, postupně si vytvořil osobitý styl. Jeho obrazy jsou

jakoby snové, s výraznou znakovostí a symbolismem, připomínající surrealistické představy Salvadora Dalího, ale přitom zůstávají realistické. Zvláštěností je i použitý podkladový materiál, místo tradičního plátna nebo kartonu používal pozinkovaný plech.

Většina děl zůstala i za života umělce uzamčena v jeho ateliéru, jen velmi malá část se dostala mezi obchodníky s uměním a sběratele. Muzeum Komenského získalo část jeho pozůstalosti od Úřadu pro zastupování státu po jeho smrti v roce 2011 a touto výstavou chce připomenout nevšední osobnost toho umělce.

CHCETE VĚDĚT, O ČEM SE NEMLUVÍ?

V rámci pilotní výstavy roku Z koupelen a ložnic... aneb O čem se nemluví proběhne v jarním období řada doprovodných akcí – srdečně vás zveme na související přednášky, z nichž každá se věnuje našemu hlavnímu tématu z trochu jiného úhlu pohledu či historických souvislostí...

Úterý 12. dubna NAHLÉDNUTÍ POD VIKTORIÁNSKOU SPODNIČKU.

Kateřina Mrázková povypráví o tom, co se ukrývá pod šaty ženy. Nejen prádlo ženu tvoří, ale také příhodná kosmetika a pěstění jejího těla. Ukázka důležitých součástí ženského šatníku, toaletního stolku a života v éře viktoriánské druhé poloviny 19. století.

Čtvrtek 21. dubna Z BABIČČINA ŠATNÍKU – ŠKOLNÍ MÓDA PRVNÍ POLOVINY 20. STOLETÍ.

Vývoj dětské módy prodělal od začátku 20. století velké změny. Mgr. Helena Kovářová na základě pohlednic a fotografií představí historii dívčího i chlapeckého oděvu. Pozornost bude věnována také nezbytným školním atributům z fotopohlednic počátku 20. století. Přednáška navazuje na úspěšnou výstavu Dětská móda z loňského roku.

Úterý 26. dubna KOMENTOVANÁ PROHLÍDKA Z KOUPELEN A LOŽNIC ANEB O ČEM SE NEMLUVÍ.

Výstavou vás provedou kurátoři Mgr. Markéta Straková, Ph.D. a Mgr. Kamil Lukeš. Dozvíte se, jak probíhaly přípravy výstavy, kolik exponátů je ve výstavě a množství dalších zajímavých informací nejen o přerovských koupelnách a ložnicích.

Úterý 10. května ZÁSOBOVÁNÍ VODOU V PŘEROVĚ DO ROKU 1945

Přednáška PhDr. Jiřího Lapáčka vás seznámí s užíváním vody ve městě Přerově od nejstarších písemných záznamů do poloviny 19. století a s pokusy nalézt zdroje pitné vody v 2. polovině 19. století, stavba moderního vodovodu na začátku 20. století a srovnání s okolními městy. Nakonec bude pojednáno o provozu městského vodovodu v letech 1918-1945.

Úterý 7. června „ACHILLES A VANA“ ANTICKÝ KULT VODY A HYGIENY (VODOVODY A KANALIZACI NEVYJÍMAJE).

V přednášce Mgr. Markéty Strakové, Ph.D. se můžete těšit na zajímavosti z antické historie, které se týkají širšího tématu hygieny, vodovodů, kanalizace i jiných tajů tehdejšího intimního života. Dozvíte se, jak vypadala první vana, jak se koupali Achájské vojáky před obléháním Trójou, jak vypadaly legendární římské lázně a záchody, anebo proč Řekové nazývali Římany „národem instalatérů“.

Úterý 21. června KOUPELNY A LOŽNICE VE VÝTVARNÉM UMĚNÍ.

Jak již sám název napovídá, prostřednictvím Mgr. Kamila Lukeše se seznámíte s výtvarnými díly na kterých je zobrazena koupelna nebo ložnice a budete si tak moci udělat představu, jak vypadaly koupelny a ložnice v různých stylových obdobích od 15. století do současnosti

Přednášky se uskuteční v Korvínském domě, komentovaná prohlídka přímo ve výstavě v prostorách přerovského zámku. Jednotné vstupné na každou akci činí 10 Kč.

Když už muzejní noc... tak na trošku lechtivější téma

Oslava Mezinárodního dne muzeí je tradičně spjatá s pořádáním Festivalu muzejních nocí. Každý nám dá určitě za pravdu, že letošní výstava Z koupelen a ložnic... aneb O čem se nemluví, je vhodným a přitom zvlášť zajímavým tématem k zážitkovému naplnění muzejní noci.

Kateřina Tomešková

Všeobecně oblíbené noční setkávání, které tentokrát propukne v Přerově už v den zahájení festivalu, tj. 20. května 2016, bude mít tak trošku pikantnější podobu. Návštěvníci akce s názvem **(NE)MRAVNÁ NOC U POUPĚTŮ** se stanou přímými účastníky do té doby nevidaného vyšetřování, které se při troše fantazie mohlo odehrát v jednom z prvních zdejších činžovních domů asi tak před sto lety.

Díky předvedení celé plejády krátkých dramatických scének ožije od 18.00 hodin ve výstavních prostorách muzea napínavý příběh o zmizelé služce Filoméně, kterému se bude snažit přijít na kloub sám policejní komisař Čipera. Nemít však při ruce takového pomocníka jakým je nad míru zvědavá a ještě více upovídaná paní Vosáhlová, která je v domě Poupětových řádnou domovnicí, by se komisaři pravděpodobně nepodařilo záhadu ztracené služby hned tak vyřešit, a to i přes jeho až puntičkářskou snahost. Zvláštní zaujetí obou uvedených osob pro pátrání a s tím související jejich využití méně či více neobvyklých detektivních praktik přináší při odkrývání intimních tajemství domácnosti milostpána ve výsledku kromě zajištěných stop také i nejedno úsměvné zjištění.

Zájemci z řad široké veřejnosti, kteří si chtějí na vlastní kůži užívat napínavého děje, odehrávajícího se v prostorách pokoje pro služku, v luxusní koupelně

nebo v prostředí krásné secesní ložnice, si mohou už od 3. května zakoupit vstupenky na pokladně muzea. Čím dříve si přijdete na pokladnu zámku zajistit místo na přerovskou muzejní noc, tím větší šanci budete mít vybrat si z celkem pěti nabízených časů ten, který vám nejlépe vyhovuje.

Pan Poupě v podání Jana Mikulíka si čte noviny a přitom popíjí svůj oblíbený ceylonský čaj.

Pokud se tuto mimořádnou akci rozhodne navštívit celá rodina, ať už společně s menšími dětmi nebo s mladšími teeneagery, doporučujeme, aby si vybrala hrané představení buď v18.00, případně v19.00 hodin, kdy bude obsah vhodně přizpůsoben dětskému návštěvníkovi. POZOR! S ohledem na popisované téma jsou už všechna další představení, konkrétně ve 20.00, 21.00 a 22.00 hodin opatřena symbolickou hvězdičkou.

FESTIVAL V ZÁMKU A PODZÁMČÍ OPĚT ROZTANČÍ HORNÍ NÁMĚSTÍ

Ve dnech 17. a 18. června proběhne v Přerově na Horním náměstí jubilejní 10. ročník folklorního festivalu V zámku a podzámčí, který pořádá Folklorní soubor Haná Přerov ve spolupráci s Muzeem Komenského v Přerově. Tématem letošního festivalu je vojna a toto téma se odrazí ve výběru účinkujících souborů a dramaturgii všech pořadů.

Lubor Maloň

Předskokanem festivalu bude vzdělávací program pro organizované školní skupiny, který bude, stejně jako loni, probíhat celý týden, tedy od 13. do 17. června 2016 v zahradě u sídla spolku Cukrle Přerov (U Bečvy 1). Děti z mateřských a základních škol se v rámci programu dozvědí mnoho zajímavého o zvycích našich předků, které souvisejí s válkou a válkou, a vyzkoušejí si i mnoho zajímavých lidových dětských her.

Páteční večer, 17. června 2016, na hradbách u řeky Bečvy bude patřit komponovanému pořadu inspirovanému pohádkou Šípkové Růžence. Diváci uvidí pravou středověkou hostinu, během které se bude zpívat, tančit a dojde i na šermířský zápas a ohňovou show.

Loňský vzdělávací program pro děti se zaměřil na jarní zvyky našich předků.

Festival v roce 2015 navštívil i lipenský vodník Kašňák.

Sobotní festivalový program zahájí ve 13.30 hodin vystoupení slovenského folklorního souboru Stavbár ze Žiliny. Přesně ve 14.00 hodin přivítají návštěvníky festivalu vzácní hosté z řad zástupců Olomouckého kraje, statutárního města Přerova a Muzea Komenského v Přerově. Od 14.15 hodin přijde na řadu finále dětské pěvecké soutěže O zámecký klíč. Během jejího trvání budou centrem Přerova procházet folklorní soubory, kterým budou představeny nejzajímavější kouty našeho města. Bude se jednat o ty soubory, které i se svými muzikami od 15.30 hodin vystoupí v hlavním programu festivalu. Přijedou dětské i dospělé soubory z Hané, Kyjovského Dolňácka, Opavska, Slovácka a Valašska. Večer se pak na nádvoří přerovského zámku uskuteční přátelské posezení u cimbálu.

Pokrač. na straně 14

V rámci zmíněného festivalu se odehrají dvě soutěže pro děti, do kterých se mohou účastníci hlásit už teď. Soutěž **O zámecký klíč** je určena všem dětem, které si rády a s chutí zazpívají a je jim mezi 5 a 15 lety. Soutěžící bojují ve zpěvu lidových písní ve čtyřech kategoriích (I. Děti předškolního věku, II. Žáci 1. a 2. ročníku ZŠ, III. Žáci 3. až 5. ročníku ZŠ, IV. Žáci II. stupně ZŠ a nižších tříd víceletých gymnázií), nejprve v základním výběrovém kole, poté ve finále během festivalu v sobotu 18. června, kam postoupí zpravidla tři nejlepší zpěváčci z každé kategorie. Děti jsou hodnoceny odbornou porotou, složenou z učitelů hudby, pedagogů a hudebníků. Výběr soutěžících do finále pěvecké soutěže se uskuteční v sobotu 9. dubna v 9.00 hodin (I. a II. kategorie, prezence od 8.30 hodin) a v 10.30 hodin (III. a IV. kategorie, prezence od 10.00 hodin) v Korvínském domě Muzea Komenského v Přerově (Horní náměstí 31). Soutěžící budou zpívat bez hudebního doprovodu, k dispozici bude klavír pro udání základního tónu písně. Zájemci o účast v soutěži se

mohou přihlašovat do čtvrtka 7. dubna (do 18.00 hodin) na e-mailovou adresu ozameckyklic@seznam.cz. Do mailu stačí napsat jméno a příjmení soutěžícího, datum narození, telefonní a e-mailový kontakt (nejlépe na jednoho z rodičů), bydliště, název školy a především název zvolené lidové písně. Obzvláště vítané jsou hanácké písničky.

Výtvarná soutěž **Byla vojna vypsaná** byla vyhlášena v únoru a zaměřila se na děti z mateřských a základních škol. V loňském roce se do ní zapojilo přes 180 dětí z 25 škol a mnoha okresů Moravy a Slezska, dokonce i ze Slovenska. Úkolem dětí bude výtvarně ztvárnit libovolné motivy na téma vojna, vojenské pohádky a písničky. Uzávěrka soutěže byla stanovena na 10. května 2016. Nejlepší práce a další výtvarná díla vybraná porotou budou veřejnosti představena na výstavě Byla vojna vypsaná v Muzeu Komenského v Přerově od 2. června 2016. Slavnostní vyhlášení výsledků se uskuteční na vernisáži dne 1. června.

Krásné knihy v hradním prostředí

Po vydařeném nultém ročníku se správa hradu ve spolupráci se **Studiem Bez kliky** a spolkem **Tvar** rozhodla uspořádat **1. hradní Knižní trhy**. Akci připravujeme na **sobotu 28. a neděli 29. května**

Knižní trhy na Helfštýně si kladou za cíl představit krásnou literaturu a poezii publikovanou malými nakladateli s důrazem na kvalitu a originalitu zpracování knih. Nejde tedy o komerční trh v pravém slova smyslu, ale spíš o jakousi prodejní výstavu knih pojatých formou artefaktu – autorské či výtvarné produkce. Součástí programu budou dílny, ve kterých si návštěvníci vyzkouší výrobu ručního papíru, zpracování vlastních ex-libris nebo práci na historickém lisu.

O živé čtení se postarají jak sami pořadatelé, tak i pozvaní hosté ze světa kultury. Prodejní prezentace nakladatelů nabídnou publikace zhruba desítky firem a doplní je představení činnosti Národního památkového ústavu a Národního filmového archivu. Ukázkou práce knihoven zajistí pracovníci městských knihoven z Přerova a z Lipníka nad Bečvou. Těšit se ale můžete i na kavárnu pod plachtami a mnoho dalšího. (JL)

Nález mincí v Dřevohosticích

Na podzim loňského roku objevil jeden ze spolupracovníků Muzea Komenského v Přerově na katastru obce Dřevohostice 32 stříbrných mincí z první čtvrtiny 17. století.

Lubor Maloň

Tento nález byl v polovině února letošního roku předán do muzea, kde je v současné době zpracováván a zapisován do sbírkové evidence. S největší pravděpodobností bude ještě v letošním roce zapůjčen městysu Dřevohostice, kde bude vystaven.

Jádro nálezu se skládá z 19 mincí moravského stavovského direktoria. Jedná se o stříbrné 12 krejcarů z roku 1620. Celkem 18 z těchto mincí bylo vyraženo v Olomouci, za vedení mincmistra Baltazara Zwirnera, jen jedna z nich v Brně, za vedení mincmistra Hanse Pecze. Průměr nově vyražených mincí byl 28 mm, hmotnost činila 4,7 g. Mince obsahovaly jen 50 procent stříbra, zbytek tvořila měď. V nálezu dále najdeme 24 krejcarů nově zvoleného českého krále Fridricha Falckého, který byl vyražen v roce 1620 v mincovně v Kutné Hoře. Mincmistrem tam tehdy byl Šebestián Holzl. Průměr mince byl 31 mm, hmotnost 7,9 g. Mince obsahovala necelých 60 % stříbra.

Arendschelling říšského města Kampen z doby vlády Rudolfa II. (1578-1612) a 3 krejcar Filipa Mořice von Hanau-Münzberg (1612-1636)

Poslední dvě větší mince z tohoto nálezu pocházejí z říšského svobodného města Kampen, které se v současné době nachází v Nizozemí. První byla vyražena před rokem 1612, za vlády Rudolfa II., druhá pak mezi lety 1612-1619, tedy za vlády jeho bratra Matyáše II. Jedná se o tzv. arendschelliny vážící necelých 5 g. Nález se dále skládá z 10 malých ražeb, tedy 1/24 krejcarů čili 3 krejcarů čili grošů, v Polsku nazývaných pultoraky. Některé z nich se dochovaly v neúplné podobě, některé jsou rozlomené na několik částí. Nalezneme mezi nimi mince z Polska (Riga, Štětín, knížectví Minsterberk-Olešnice-Kladsko) a Německa (hrabství Lippe, hrabství Barby, vévodství Salm-Dhaun, hrabství Hanau-Münzberg).

Mince byly patrně ukryty, nebo spíše ztraceny, někdy po roce 1620, protože nejmladší datované mince byly vyraženy právě v roce 1620. Jedna z nedatovaných mincí sice mohla být vyrobena i po roce 1620, za vlády hraběte Filipa Mořice von Hanau-Münzberg (1612-1636), ale s ohledem na další okolnosti se to nejvíce jako příliš pravděpodobné. Nejstarší mince vznikla na vlády Rudolfa II., pravděpodobně však až po roce 1600.

12 krejcar moravských stavů z roku 1620 a 24 krejcar Fridricha Falckého z roku 1620

KALENDÁRIUM

neboli

CO VÁS MŮŽE ZAJÍMAT...

12. 4. od 17.00 **NAHLÉDNUTÍ POD VIKTORIÁNSKOU SPODNIČKU.** Přednáška Kateřiny Mrázkové. Korvínský dům, vstupné 10 Kč.

21. 4. od 17.00 **Z BABIČČINA ŠATNÍKU - ŠKOLNÍ MÓDA PRVNÍ POLOVINY 20. STOLETÍ.** Přednáška Mgr. Heleny Kovářové. Korvínský dům, vstupné 10 Kč.

23. 4. od 14.00 **POVÁLEČNÁ AUTA NA DLANI.** Vernisáž výstavy, hrad Helfštýn.

26. 4. od 17.00 **KOMENTOVANÁ PROHLÍDKA Z KOUPELEN A LOŽNIC ANEB O ČEM SE NEMLUVÍ.** Výstavou provází kurátoři Mgr. Markéta Straková, Ph.D. a Mgr. Kamil Lukeš. Přerovský zámek, vstupné 10 Kč.

29. 4. od 17.00 **JAK SEMENA PUTUJÍ KRAJINOU.** Vernisáž výstavy, ORNIS.

30. 4. od 20.00 **NOČNÍ KOVÁNÍ.** Hrad Helfštýn.

30. 4. **VÍTÁNÍ PTAČÍHO ZPĚVU.** ORNIS.

6. 5. od 20.00 **NOC SLAVÍKŮ.** ORNIS.

7. 5. **AUTHOR ŠELA MARATHON.** Hrad Helfštýn.

10. 5. od 17.00 **ZÁSOBOVÁNÍ VODOU V PŘEROVĚ DO ROKU 1945.** Přednáška PhDr. Jiřího Lapáčka. Korvínský dům, vstupné 10 Kč.

12. 5. od 17.00 **NEVŠEDNÍ UMĚLEC FRANTIŠEK BÍLEK** Vernisáž výstavy, přerovský zámek.

20. 5. od 18.00 **(NE)MRAVNÁ NOC UPOUPĚTŮ.** Muzejní noc, přerovský zámek, vstupné 60/30 Kč.

21.-22. 5. **FESTIVAL VOJENSKÉ HISTORIE.** Hrad Helfštýn.

26. 5. od 17.00 **KOMENTOVANÁ PROHLÍDKA VÝSTAVY NEVŠEDNÍ UMĚLEC FRANTIŠEK BÍLEK.** Provází kurátor Mgr. Kamil Lukeš. Přerovský zámek, vstupné 10 Kč.

28.-29. 5. **KNIŽNÍ TRHY.** Hrad Helfštýn.

1. 6. od 10.00 **BYLA VOJNA VYPSANÁ.** Vernisáž výstavy dětských prací, přerovský zámek.

2. - 3. 6. **TVOŘIVÉ DÍLNIČKY A LOUTKOVÁNÍ PRO NEJMENŠÍ.** Hrad Helfštýn.

7. 6. od 17.00 **„ACHILLES A VANA“ ANTICKÝ KULT VODY A HYGIENY (VODOVODY A KANALIZACI NEVYJÍMAJE).** Přednáška Mgr. Markéty Strakové, Ph.D. Korvínský dům, vstupné 10 Kč.

8. 6. **DEN SKARLEM IV.** Hrad Helfštýn.

17. - 18. 6. **V ZÁMKU A PODZÁMČÍ.** Folklorní festival, Horní náměstí Přerov.

18. 6. **HELFTÝNSKÉ ATELIÉRY.** Hrad Helfštýn.

21. 6. od 17.00 **KOUPELNY A LOŽNICE VE VÝTVARNÉM UMĚNÍ.** Přednáška Mgr. Kamila Lukeše. Korvínský dům, vstupné 10 Kč.

23. 6. **AUTOBUSOVÝ UMĚLECKO-HISTORICKÝ ZÁJEZD DO LITOMYŠLE A ČESKÉ TŘEBOVÉ.** Provází Mgr. Kamil Lukeš. Odjezd autobusu z Přerova z parkoviště za kinem Hvězda v 7.00. Cena zájezdu bez vstupů do navštívených objektů je **270,- Kč.** Bližší informace na e-mailu lukes@prerovmuzeum.cz nebo v pokladně přerovského zámku (tel. 581 250 531).

ZPRAVODAJ MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ DUBEN-ČERVEN 2016

Texty: Josef Chytil, Jana Kosturová, Jan Lauro, Kamil Lukeš, Lubor Maloň, Kristina Sehnálková a Kateřina Tomešková

Foto: archiv Muzea Komenského v Přerově

Redakce a grafická úprava: Kristina Sehnálková

Vydalo Muzeum Komenského v Přerově, p.o., Horní nám. 7, 750 11, Přerov. IČO: 00097969.

Zaregistrováno Ministerstvem kultury ČR pod zn. MK ČRE 21496.

Příští číslo vyjde 8. července 2016.

Olomoucký kraj

Muzeum Komenského v Přerově je zřízeno a financováno Olomouckým krajem.

